

§ 139 Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026-2028
RUN 401-2024**Sammanfattning**

Enligt Lag om kollektivtrafik (2010:1065) som trädde i kraft 1 januari 2012 ska det i varje län/region finnas en regional kollektivtrafikmyndighet. I Västerbotten är Kollektivtrafikmyndigheten sedan 2019 inrättad på Region Västerbotten. Region Västerbotten äger Länstrafiken i Västerbotten AB och dess delägda dotterbolag Bussgods i Norr AB. Region Västerbotten är även delägare i Norrtåg AB liksom Samtrafiken AB samt AB Transitio.

En kostnads- och ansvarsfördelningsmodell för Länstrafiken utformades 2005, den så kallade Västerbottensmodellen, som reglerade förhållandet mellan finansierarna av kollektivtrafiken. I och med övergången till den nya lagstiftningen och de förändringar som skett avseende Länstrafikbolagets funktion i planeringsfrågor så har Region Västerbottens roll att planera den trafik som regionen avser att finansiera tydliggjorts. Förändringen innebär ökat politiskt ansvar för och inflytande över trafiken för regionens del.

Enligt den av fullmäktige i Region Västerbotten och länets kommuner, Västerbottensmodellen 2021 har Region Västerbotten ansvarar för linjetrafik med buss och tåg och viss anropsstyrd trafik med huvudsaklig trafikuppgift mellan kommuncentra samt sjukresor. Respektive kommun ansvarade för linjer och anropsstyrd trafik med huvudsaklig trafikuppgift inom kommunen samt färdtjänst, riksfärdtjänst, kommunala resor och skolskjutsar. Region Västerbotten finansierar utöver beställd trafik även de så kallade gemensamma kostnaderna som omfattar kundtjänst, administration, marknadsföring och IT-system. Från och med 2021 så innehåller budget från Länstrafiken även kostnaderna för den gemensamma beställningscentralen för serviceresor. Kommunerna har kostnadsansvar för den trafik som respektive finansier beställer.

Från och med 2008 innehåller regionens trafikbeställning förutom regional busstrafik och viss anropsstyrd trafik även regional tågtrafik. Tågtrafiken administreras av Norrtåg AB, som bildades av trafikhuvudmännen i de fyra nordligaste länen för att samordna tågtrafiken i länen och genomföra ambitionerna i Norrtågsförsöket.

Planeringsförutsättningarna tillförsäkrar regionfullmäktige inflytande över utformningen av den kollektivtrafik som Region Västerbotten finansierar.

Planeringsförutsättningarna innehåller regionens trafikpolitiska prioriteringar och mål samt en ekonomisk prognos för buss- och tågtrafiken, samt den gemensamma beställningscentralen under perioden som planeringsförutsättningarna avser.

Prognos för tågtrafiken baseras på fastställd budget för Norrtåg AB för beställd trafik från mitten av december 2024 till mitten av december 2025. Till följd av ett Trafikverket beslutat att teckna samverkansavtal för Norrtågstrafiken med de fyra regionala kollektivtrafikmyndigheterna i samma nivå som 2024 så finns ett gap mellan denna nivå och den kostnadsnivå för trafiken som Trafikverket önskar teckna avtal för. För Västerbotten kommer det att innebära en ökad kostnad om 12,9 Mkr för 2025.

Prognos för busstrafiken baseras på fastställd budget för Länstrafiken i Västerbotten AB för beställd busstrafik från mitten av december 2024 till mitten av december 2025 samt angörings-avgifter för tågtrafiken som regleras via Länstrafikens budget. Budget för Länstrafiken i Västerbotten innehåller även kostnaderna för IT-system, administration, marknadsföring, kundtjänst och beställningscentralen.

Med anledning av processen kring samverkansavtal med Trafikverket så återremitterade regionstyrelsen planeringsförutsättningarna för ytterligare beredning. Med anledning av detta har ett PM tagits fram som beskriver möjliga effekter vid en minskad statlig finansiering även efter 2025.

Inför 2026 så är det tre samverkansavtal med Trafikverket som ej är tecknade och som därmed innebär risk för ökade kostnader för de fyra norra länen. De tre avtalen är

- Samverkande Inland (avser busstrafik)
- Flygtransfer (avser flygtransfer för tre sträckor Åsele – Vilhelmina, Dorotea – Vilhelmina samt Sorsele – Arvidsjaur)
- Samverkansavtal för Norrtåg

Planeringsförutsättningarna ska ligga till grund för Region Västerbottens kollektivtrafikplan för perioden 2026 – 2028. Kollektivtrafikplanen innehåller beställning av buss- och tågtrafik samt i viss begränsad anropsstyrd trafik. Kollektivtrafikplanen innehållande trafikbeställning utgör grund för budget för trafikåret 2026 från Norrtåg och Länstrafiken. Region Västerbottens anslag för kollektivtrafik bör baseras på bolagens budget för kollektivtrafiken samt beställningscentralen då dessa speglar den beställning som Region Västerbotten som finansierar sänd till Länstrafiken och Norrtåg.

Kollektivtrafikplanen bereds i Regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott och fastställs av Regionala utvecklingsnämnden som även är Regional Kollektivtrafikmyndighet i Västerbotten.

Förslag till beslut

Richard Carstedt (S) föreslår bifall i enlighet med förvaltningens förslag, lydande: Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026 - 2028 antas. Regionfullmäktige uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten och regionala utvecklingsnämnden att fortsatt verka för att samverkansavtal för planeringsperioden kan tecknas som ej innebär ökad finansieringsnivå för Region Västerbotten.

Beslut

Arbetsutskottets förslag till regionala utvecklingsnämnden/regionstyrelsen/regionfullmäktige:

Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026 - 2028 antas.

Regionfullmäktige uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten och regionala utvecklingsnämnden att fortsatt verka för att samverkansavtal för planeringsperioden kan tecknas som ej innebär ökad finansieringsnivå för Region Västerbotten.

Regionala utvecklingsnämndens
arbetsutskott

Sammanträdesdatum
2024-11-28

Expedieras till

Regionala utvecklingsnämnden

Beslutsunderlag

- Förvaltningens tjänsteskrivelse 2024-11-21
- Förslag, Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026 - 2028
- PM, Möjliga effekter vid en minskad medfinansiering
- §235 RS Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026-2028
- §145 RUN Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026 – 2028
- Promemoria, Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026-2028
- Tjänsteskrivelse, Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2026-2028